

IN MEMORIAM

DR. SC. JOSIP LUETIĆ

(1920. – 2005.)

In Memoriam Josip Luetić, Ph. D.
(1920. – 2005.)

Dana 26. veljače 2005. umro je dr. sc. **Josip Luetić**, stalni suradnik našeg časopisa od njegova ponovnog pokretanja 1954. godine pa sve do pred samu smrt. Uz to, bio je i njegovim odgovornim urednikom od 1979. do 1989. godine, a potom

članom *International Editorial Boarda*.

Gospar Josip (Jozo) Luetić rodio se 2. ožujka 1920. u selu Ošlje kod Dubrovnika. U Dubrovniku je pohađao osnovnu i srednju školu, a Pomorsko-trgovačku akademiju završio je 1938. godine i započeo je studij ekonomije na Sveučilištu u Zagrebu (Ekonomsko-komercijalna visoka škola). Godine 1942. prekida studije i priključuje se narodno-oslobodilačkom pokretu. Talijanske ga okupacijske vlasti uhićuju i osuđuju na robiju u zatvorima Trsta, Venecije, Pise i Volterre.

U ožujku 1945. izabran je za člana IO Gradskog odbora Dubrovnika, a zatim preuzima dužnost direktora poduzeća „Luka i skladište“ u Dubrovniku.

Godine 1948. počeo je reorganizirati tada skromnu dubrovačku pomorskomuzejsku zbirku, a u svibnju 1949. postavljen je za direktora novoosnovanog Pomorskog muzeja Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Dubrovniku.

Na Višoj pomorskoj školi u Rijeci diplomirao je 1956. a potom je završio i studije povijesti na Filozofskom fakultetu zagrebačkog Sveučilišta u Zadru pa je na tom fakultetu 1975. obranio svoju doktorsku disertaciju.

Istraživao je i obrađivao povijest međunarodnog brodarstva i pomorskoga gospodarstva dubrovačke srednjovjekovne komune i, potom, Dubrovačke Republike, te međunarodno značenje dubrovačkog pomorstva i čime su se to njegovi pomorci i ostali pomorski stručnjaci istaknuli tako da su se uvrstili kao relevantan faktor u svjetska zbivanja.

U svom radu, na osnovi vlastitog istraživanja još neobjavljene arhivske građe, Luetić je prvi utvrdio položaj i značenje trgovačke mornarice Dubrovačke Republike

od 1603. do 1803. godine i smjestio ju je u mediteranski i svjetski povijesni okvir. Objavio je više radova o međunarodnoj dubrovačkoj brodarskoj djelatnosti u 13. i 14. stoljeću.

Istraživao je i obrađivao tipove trgovačkih jedrenjaka s posebnim osvrtom na one tipova brodova kojima su naši brodograditelji dali neke svoje osobine, kao npr. *galijunu, gripu, ormanici, filjugi, galijici* i dr. Osobitu pozornost namijenio je pomorcima, pa je utvrdio njihova imena, pobliže podrijetlo, brojno stanje, pomorska zvanja itd. za 17. i 18. te za prve godine 19. stoljeća. Posebno se bavio i nekim istaknutijim kao što su M. Đorđić, V. Bune, A. Radović, J. Priskić (Lovran), G. Cotić (Trst), I. Kaznačić, o kojima se dotad nije pisalo. Tim radovima Luetić je uspio potvrditi da je Republika bila bogata naobraženim i veoma aktivnim pomorcima, pa je zahvaljujući njihovu djelovanju mogla i postati tako poznatom i jakom pomorskom državom.

Naglašavajući uvijek i stalno da je najodlučniji činitelj u razvoju našeg pomorstva **pomorac – naš čovjek**, obavio je dragocjen posao sastavivši kartoteku imena pomoraca koji su plovili na dubrovačkim brodovima u 18. i 19. stoljeću, izradio je popis dubrovačkih kapetana 17. stoljeća, a nije zanemario ni dubrovačke vlasnike jedrenjaka. Time se najsnažnije potvrdilo da je pomorstvo bila primarna gospodarska snaga i osnova cjelokupnom napretku društva dubrovačkog kraja.

Radeći i na pomorskoj ikonografiji prvi je istražio, zatim obradio i objavio nekoliko radova o B. V. Ivankoviću, pa je time utvrdio da je to naš najpoznatiji slikar brodova u 19. stoljeću, i da je relevantan i u svjetskim razmjerima.

Objavio je vrlo značajne ispravke i dopune o povijesti brodarstva: Herceg Novog, Perasta, Kotor, Budve, Bara, Trogira, Šibenika i Splita. Obradio je i brodarstvo Korčule, Hvara, Visa i Rijeke u 16., 17. i 18. stoljeću. S obzirom na to da je konzularna služba Dubrovačke Republike (kako je to još 1954. utvrdio u prvoj knjizi „Građe za pomorsku povijest Dubrovnika“, JAZU)

obavljala uglavnom pomorske agencijske poslove (u današnjem značenju), to je i o konzularnoj djelatnosti objelodanio nekoliko radova o konzulima dubrovačke države I. Kaznačiću, V. Buni, A. Radoviću, te o dijelu poslova dubrovačkog konzulata u Trstu.

Istražujući koliko je dubrovačko brodarstvo bilo uključeno u međunarodnu podjelu rada, uz ostalo utvrdio je poimenično (s ostalim podacima): talijanske, francuske, grčke, malteške, španjolske i druge strane mornare koji su bili stalni članovi brodskih posada Dubrovačke Republike.

Pisao je o slikarima koji su ukrašavali brodove (16. – 17. st.), o zastavi dubrovačke države, o odjeći pomoraca, o medicinskoj službi na brodovima, a prvi o govornom jeziku dubrovačkih pomoraca, o pomorskoj muzelogiji i o brodomodelarstvu starih jedrenjaka. Nadalje, prvi je pisao o radionici puščanog praha u dubrovačkoj državi, o kavanskom životu u starom Dubrovniku i o pomorskim osiguravajućim društvima u Dubrovačkoj Republici, te o ekonomsko-društvenim prilikama u zadnjem desetljeću dubrovačke državnosti.

Radovi su mu ponajviše publicirani u: „Građi za pomorsku povijest“ Dubrovnika, JAZU, „Analima Historijskog instituta JAZU“, „Ljetopisu JAZU“, u zborniku „Adriatica maritima“ Instituta JAZU u Zadru, „Prilozima za povijest umjetnosti“ (Split), „Pomorskom zborniku“ (Zadar - Rijeka), „Jadranskom zborniku“ (Rijeka), Godišnjaku Pomorskog muzeja u Kotoru, zborniku „Hercegovina“ (Mostar), zborniku „Boka“ (Herceg Novi), izdanjima Filozofskog fakulteta u Zagrebu, „Tribuniji“ (Trebinje), pa „Mogućnostima“ (Split), „Zadarskoj reviji“ (Zadar), časopisima „Dubrovnik“, „Pomorstvo“ (Rijeka), „Naše more“ (Dubrovnik), „Mornarički glasnik“ (Split - Beograd), „Plavi putovi“ (Rijeka) i „Jugoslavenski mornar“ (Split).

U inozemstvu radovi su mu objavljeni u zbornicima ili časopisima: „Bollettino dell'Instituto di storia e dello stato“ (Venezia), „Bollettino dell'Instituto linguistico mediterraneo“ (Venezia - Firenze), „The American Neptune“ (Salem-Mass., SAD), „Atti del XVI Congresso nazionale di storia della medicina“ (Roma), „Atti e memorie“ (Ancona), „The Mariner's Mirror“ (London), „Studi storici“ (Urbino), „Italjug“ (Roma), „Atti del Congresso di Lanciano“ (Roma), „Quaderni Stefaniani“ (Pisa) i „Studi Livornesi“ (Livorno).

Osim u našem časopisu obavljao je uredničke i druge poslove oko izdanja: „Građe za pomorsku povijest Dubrovnika“, zbornika „Dubrovačko pomorstvo“ (1952.), „Beritićeva zbornika“ (1960.), „Pomorskog zbornika“ (1962.), zbornika „125. godišnjica pomorskog školstva u Dubrovniku“ (1977.) i zbornika „Dubrovnik u NOB 1941.–1945.“ Surađivao je i u hidroarheološkim istraživanjima jadranskoga podmorja.

Bio je organizator, suorganizator i suradnik domaćih i međunarodnih znanstvenih skupova i simpozija (više puta u Dubrovniku, pa u: Kotoru, Splitu, Zadru, Lošinj, Rijeci, Orebiću, Piranu, Pisi, Livornu, Pescari, Anconi-Seneggalliji, Lancianu, Veneciji itd.).

Znanstveno i stručno je surađivao u Interuniverzitetkom centru za postdiplomske studije Zagrebačkog sveučilišta u Dubrovniku, postdiplomskim studijima Filozofskog fakulteta u Zadru; bio je: član (1971.-1985.) predsjedništva „Commission international d'histoire maritime“ (Paris - London), član Komisije za hidroarheološka istraživanja Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture (Zagreb), tajnik Odjela za pomorsku kulturu i član Uprave Društva proučavanja i unapređenje pomorstva Jugoslavije (Rijeka), tajnik pa predsjednik, potom član predsjedništva Društva prijatelja dubrovačke starine – Dubrovnik (1952.-2000.); vodio je podružnice povijesnog i muzejskog društva u Dubrovniku (a bio je član Uprave Saveza muzejskih društava Jugoslavije) itd. Od 1950. bio je stalni suradnik, konzultant i urednik enciklopedijskih izdanja Leksikografskog zavoda „Miroslav Krleža“ (Zagreb). Vrlo je zapažena njegova suradnja (često i izvornim prilozima) u hrvatskoj *Pomorskoj enciklopediji* (I. i II. izdanje) i u *Pomorskom leksikonu*.

Velikom je upornošću, godine 1949., od male pomorske zbirke Dubrovačkog muzeja ustrojio i organizirao Pomorski muzej JAZU u Dubrovniku, kao samostalnu znanstvenu ustanovu, koja je 1964. prerasla u Zavod za historijska istraživanja pomorstva južne Dalmacije JAZU, pa je u 1974. integrirana u Zavod za povijesne znanosti JAZU (danas HAZU) u Dubrovniku.

Nema sumnje da je Luetićev rad dragocjen prilog našoj historiografiji. Iako se uglavnom bavio južnodalmatinskom pomorskom prošlošću, nije se time ograničio, već je neprestano povezivao konce koji spajaju sve hrvatske pomorce u prošlosti. Dolazio je tako u priliku da brani hrvatske narodne vrednote od tuđih falsifikata, izvrtanja i presezanja (tvrdnje nekih talijanskih historičara). Suprotstavljao se takvim „tezama“ argumentima svojih arhivskih istraživanja (rabeći i rezultate ostalih znanstvenika, drugih i srodnih disciplina).

Rezultatima njegova rada koristili su i još uvijek se koriste mnogi naši i strani povjesničari.

Iz navedenih radova koje je prof. dr. Luetić napisao i objavio uz dugogodišnje aktivnosti na području istraživanja dubrovačke i hrvatske pomorsko-brodograditeljske povijesti, očito proizlazi njegov veliki doprinos u valorizaciji pomorstva i muzeologije Dubrovnika i Hrvatske.

Dug i plodan bio je život gospara Joza. S tugom se od njega rastajemo, zahvalni za sve što dao našem časopisu. Njegovo djelo, međutim, ostat će trajna vrijednost na području povijesnih znanosti o moru i pomorstvu, i to u svjetskim razmjerima, u čemu je i mala Dubrovačka Republika zauzela mjesto koje joj pripada.

Glavni urednik

Rukopis primljen: 30.5.2005.